

ТАЄМНИЦЯ ОСОБИСТОСТІ

19 серпня цього року виповнюється 60 літ Миколі Платоновичу Ткачуку, літературознавцю, членові Національної спілки письменників України, доктору філологічних наук, професору, деканові філологічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

1. Закон любові

З одного боку, ювілей — це радість, особливо тоді, коли людина ставить собі за мету жити радісно, вірити, що буття дано для радощів і що вона живе задоволено, бо набула душевної гармонії, збагатилася світом і добрими справами. Ювілей водночас свідчить і про те, залишений ученим у науці, заздрісному часові й глумливим викрикам моди не припадає не заростає чортополохом, пора б уже й перевидати праці М. Ткачука у вигляді вибраного, куди б вийшли його кращі монографії і статті. Вони — свідчення живучості наукових ідей, які, мов золоті нити, зв'язують його з іншими поколіннями. Мовимо не лише про тих, хто знає Миколу Платоновича ще з часів навчання у Житомирському педагогічному інституті чи його перших контактів з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України, де молодий талант потрапив у поле зору видатного вченого, завідувача відділу нової української літератури, лауреата Шевченківської премії Михайла Яценка (1923–1996), який всіляко підтримував молодого вченого, давав конкретні завдання, долучав до різних проектів, усе робив для того, щоб ввести учня у велике духовне братство науковців. Наукова діяльність є найважливішою стороною духовного життя М. Ткачука. Епіграфом до його творчої долі може бути афоризм із «Буддійської Сутти»: «Будь світильником для самого себе. Тримайся сяйва Твого світильника і не шукай іншого захисту». Цей світильник є для вченого не лише джерелом всякого світла й істини, водночас він освітлює все зовнішнє, тому в натхненній праці душа вченого вільна й щаслива.

2. Син Волині

Народився Микола Платонович Ткачук 19 серпня 1949 року в с. Золотині, нині Костопільського району Рівненської області, на сході Волині. Ще в школі полюбив літературу, захоплювався творами Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, А. Міцкевича, Ю. Словацького, В. Гюго, Г. Гейне, Дж. Байрона, А. Рембо, П. Верлена... У 1966 році вступив до Житомирського педагогічного інституту (з 1999 — університет). Після його закінчення працював учителем французької мови та української мови й літератури в рідному селі, тобто в Золотинській СШ на Рівненщині, а згодом у Рівненському педагогічному інституті (нині — гуманітарний університет). Цей досвід багато в чому пригодився: вивчив французьку мову й ближче познайомився з французькою літературою. У 1980 р. Микола Платонович змінив місце праці і переїздить до Тернополя, де посідає посаду викладача, доцента, згодом завкафедри історії української літератури, декана філологічного факультету педагогічного інституту (нині — національного педагогічного університету). Безсумнівно, в Тернополі почався новий період наукового й громадського життя М. Ткачука, період, який склався на антитезі до його минулого і сформував ювіляра як вченого нового типу. У своїх монографіях і навчальних посібниках учений охопив визначальні тенденції розвитку української літератури XIX — XXI ст. і запропонував концепти інтерпретації, зміщені в сферу художньої комунікації і мови. Найбільшим є внесок Миколи Ткачука у франкознавство. Центральне місце серед його праць посідають монографії про І. Франка. Крім цього, ювіляр надрукував у різних збірниках і часописах 55 франкознавчих статей. М.

Ткачук виявляє великий інтерес і до творчості інших українських класиків

3. Розмова з послом

Окремо варто сказати про монографії, розвідки нашого ювіляра, присвячені Маркіяну Шашкевичу. Пам'ятаю, що в грудні 2006 року ми з дружиною на запрошення голови Європейського конгресу українців (ї водночас голови Товариства української культури в Угорщині) Ярослави Хортяні (з дому — Гук), моєї землячки із Вовківців Борщівського району, приїхали до Будапешта на святкування 170-річчя від часу появи альманаху «Русалка Дністрова». Пані Ярослава представила нас Надзвичайному й Повноваженому послу України в Угорській Республіці, доктору політичних наук, професору Дмитру Ткачу, членам товариства, працівникам часопису «Громада» та іншим особам.

Пан посол несподівано порушив проблему шашкевичезнавства, нарікаючи на те, що українські інтелігенти в Будапешті більше знають давніші праці про Маркіяна Шашкевича — розвідки Івана Франка, Михайла Возняка, Михайла Тершаковця, Михайла Шалати, Миколи Сиваченка. «Все нове, що вийшло в Україні про Маркіяна Шашкевича за останні десятиліття, сюди, в Угорщину, не дійшло», — сумно зітхнув професор. Я відповів п. послу, що «Русалка Дністрова», рівно ж як і творчість членів «Руської трійці», сьогодні також у центрі уваги науковців. У еміграції вийшли монографія Луки Луціва «Маркіян Шашкевич» (Нью-Йорк, 1963), розвідки Юрія Шевельова, Ярослава Розумного, Володимира Кухаря, Володимира Радзкевича та інших. Серед тих праць, що були видрукувані в Україні, я назвав монографії учених-тернополян. Мій сусід по Новому Світу в Тернополі Осип Петраш є автором монографій «Руська трійця» (К., 1972, 2-е вид. К., 1986), «Подвижники української ідеї. Маркіян Шашкевич і його побратими» (Т., 1996). Назвав праці нашого нинішнього ювіляра, професора Миколи Ткачука, який присвятив творчості Маркіяна Шашкевича монографію «Лірика Маркіяна Шашкевича» (Т., 1999), навчальний посібник «Байки Маркіяна Шашкевича та їх вивчення у школі» (Т., 2000) і 10 розвідок. Згадав і збірник наукових статей «Шашкевичіана. Маркіян Шашкевич в історії української культури» (упор. Марія Крупа, відп. редактор Микола Ткачук) (Т., 1995). «Варто б провести, — порадив я, — у Київському, Львівському та Будапештському університетах спільну наукову конференцію, на якій учені змогли б по-новому інтерпретувати зміст «Русалки Дністрової» і розкрити її вплив на подальший розвиток української літератури». Пан посол усміхнувся і висловив надію на тісну подальшу співпрацю і розквіт українсько-угорських культурних зв'язків.

4. Очима «краси і розуму»

Творчість нашого ювіляра справді входить у наш час живою і повною неминучого значення. Подиву гідна його працездатність. Звернімо увагу на те, що бібліографічний покажчик ювіляра нараховує понад 400 позицій, з них 20 — монографічних досліджень. До цього ряду додамо кілька підручників.

Наш ювіляр не лише талановитий науковець, він володіє рідкісним багатством душі, здатністю «інтимно» переживати всі художні твори, уболівати за їх авторів і персонажів, — тут, коли хочете, таємниця його особистості, як що може бути названо «таємницею» його глибокий і цілісний народний характер і його уміння сіяти «красу і розум».

Олександр АСТАФ'ЄВ,
доктор філології, професор.

Тернопіль — Київ.